

Regeringskansliet, Klimat- och
näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av Betänkandet Areella näringar vid vatten av Utredningen om ändamålsenliga undantag från strandskyddet för de areella näringarna, SOU 2023:103

Er beteckning: KN2024/00156

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen i betänkandet, då förslagen kommer underlätta för areella näringar samt småskaliga förvärvsverksamheter att kunna verka och utvecklas på landsbygden samt i Stockholms skärgård.

Länsstyrelsen vill med anledning av förslagen dock framföra nedanstående synpunkter samt belysa vissa konsekvenser som förslagen skulle kunna medföra.

Synpunkter

Vattenbruk i undantagsbestämmelsen

Gällande förslaget om att införa *vattenbruk* som en självständig term i uppräknningen i 7 kap. 16 § 1 miljöbalken, gör Länsstyrelsen bedömningen att detta bör kunna genomföras utan att förslaget kommer innebära en oacceptabel påverkan på strandskyddets syften. Detta då det idag redan finns regelverk för samråd, anmälan, tillstånd och tillsyn för vattenbrukare tillika miljöfarliga verksamheter, som i stora delar hanterar de miljömässiga aspekterna av strandskyddet.

Länsstyrelsen bedömer att målet om ökad livsmedelproduktion, hållbar tillväxt samt ett ökat civilt försvar inom livsmedelsområdet,

väger över de eventuella negativa konsekvenser som lagändringen eventuellt kan medföra för strandskyddets syften på en lokal nivå.

Övriga näringar som inte bör omfattas av undantagsbestämmelsen

Länsstyrelsen instämmer med utredningen om att övriga näringar, t.ex. gårdsbaserad fisketurism, inte bör omfattas av undantaget. Länsstyrelsen instämmer med utredningen om att avvägning och bedömning av olika intressen som kan komma i konflikt med anläggningar anslutna till dessa verksamheter, bättre hanteras inom ramen för ett dispensförfarande.

Nytt särskilt skäl till dispens för småskaliga förvärvsverksamheter på landsbygden

I och med detta förslag kan Länsstyrelsen se risker med att exploateringsstrycket kring vissa stränder ökar. Om flera åtgärder succesivt och under en längre tid uppförs, kan svårigheter uppstå att bedöma när flera åtgärder tillsammans innebär en oacceptabel påverkan på strandskyddets syften. Det är därmed viktigt att prövningsmyndigheten alltid gör en avvägning mot strandskyddets syften samt bedömer den kumulativa effekten vid varje enskild prövning. Av betydelse är också att påverkan på strandskyddets syften bör bedömas långsiktigt och att ett område som idag har ett begränsat intresse i framtiden kan bli betydelsefullt.

Länsstyrelsen kan även se risker med att anläggningar och byggnader uppförs i samband med småskaliga förvärvsverksamheter, och där verksamheten sedan upphör. Uppförda anläggningar och byggnader kan då t.ex. istället komma att nyttjas i helt privat regi samt att strandavsnitt exploateras och privatiseras på ett sätt som inte har varit lagstiftarens intentioner. Länsstyrelsen anser dock att dessa risker kan mildras genom att beslut som fattats med stöd av den nya dispensgrunden exempelvis tidsbegränsas eller villkoras med att dispensen upphör att gälla om verksamheten i ett senare skede upphör alternativt förändras på ett betydande sätt.

Att förena dispenser med villkor kan i förlängningen innebära att en tillsynsmyndighet behöver avsätta mer resurser för strandskyddstillsynen. Detta för att följa upp lagefterlevnad samt att kontrollera att villkoren i givna dispenser efterlevs i enlighet med besluten.

Då lagbestämmelsen omfattar ett flertal rekvisit med ett tolkningsutrymme är effekten av den nya dispensgrunden, enligt Länsstyrelsens bedömning, svår att förutse. Huruvida lagändringen kommer innebära en urholkning av strandskyddet eller om den enbart kommer främja en långsiktig sysselsättning på landsbygden för småskalig förvärvsverksamhet på avsett sätt, är därmed svårt att förutspå. Detta särskilt i områden med både högt exploateringsstryck och högt besöksstryck, där olika intressen ofta ställs emot varandra, som t.ex. i Stockholms skärgård.

Vägledningar kring tillämpningen bör tas fram

I frågan om vad som bör inrymmas i termerna jordbruk, fiske, skogsbruk, renskötsel och vattenbruk i undantagsbestämmelsen, instämmer Länsstyrelsen med utredningen om att införandet av definitioner av termer i undantagsbestämmelsen blir omfattande och kanske inte kommer stå sig över tid. Länsstyrelsen delar därför även utredningens förslag om att en vägledning gällande tillämpningen av undantagsbestämmelsen i stället bör tas fram av Naturvårdsverket, i samråd med andra berörda myndigheter. Även om en vägledning inte är juridiskt bindande kommer en sådan ge klarhet och mer lättillgängligt sammanfatta vad som hittills framkommit om tillämpningsområdet genom praxis och förarbetsuttalanden.

I lagförslaget gällande ny dispensgrund introduceras nya begrepp i form av landsbygd, att verksamheten ska vara småskalig och varaktig samt ha fördel av strandnära läge. Länsstyrelsen ser här en risk för att dessa begrepp är för otydliga och att olika myndigheter kan landa i olika bedömningar. Mot bakgrund av detta, delar Länsstyrelsen även utredningens förslag om att Naturvårdsverket ska ges i uppdrag, att i samråd med andra berörda myndigheter, ta fram vägledning om den nya dispensgrunden. Om vägledning drar ut på tiden, finns dock risk att prövningsmyndigheter under en period gör olika tolkningar av det nya lagförslaget.

Omsättningskravet justeras

Länsstyrelsen anser att moderniseringen av undantagsbestämmelsen är positiv för möjligheten att t.ex. bedriva jordbruk i Sverige. Detta då det, som utredningen nämner, ofta behövs en diversifierad verksamhet för att få lönsamhet som jordbruksföretagare. Länsstyrelsen ser dock fortfarande vissa svårigheter att skilja mindre förvärvsverksamheter och bisysslor från hobbyverksamheter, vilket är avgörande för huruvida undantaget eller ny dispensgrund ska kunna tillämpas.

Vidare instämmer Länsstyrelsen även med förslaget om att inte helt ta bort omsättningskravet. Detta då det i dagsläget inte finns någon definition av jordbruk, skogsbruk, fiske eller renskötsel kopplad till strandskyddsbestämmelserna i sjunde kapitlet miljöbalken. Då det heller inte framgår av miljöbalken att en fastighet måste vara taxerad som lantbruksfastighet för att den verksamhet som bedrivs på fastigheten ska kunna ses som jordbruk, skogsbruk eller annan liknande areell näring, delar Länsstyrelsen utredningens förslag. Ett absolut borttagande av krav på omsättning från undantagsbestämmelsen skulle därmed riskera att utvidga bestämmelsens tillämpning betydligt, med risk för skada på de intressen som strandskyddet syftar till att skydda.

Det funktionella kravet förtydligas

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om komplettering med termen funktionellt samband, då detta förtydligar redan gällande rättspraxis. Förslaget kommer förtydliga samt även förenkla för de areella näringarna som omfattas av undantaget, att kunna utvecklas och bedrivas även inom det strandskyddade området.

Ikraftträdande och uppföljning

Länsstyrelsen har inga ytterligare synpunkter på förslaget vad gäller datum för ikraftträdande eller förslag på uppföljning av förslaget effekter, utan bedömer att tiden bör vara tillräcklig för att berörda myndigheter ska hinna förbereda sig inför lagändringen och att utvärdering ska hinna planeras.

De som medverkat i beslutande

Beslut om detta yttrande har fattats av länsöverdirektör Claes Lindgren med miljöhandläggare Jonas Fjellstedt som föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjurist Lena Johansson, rättsdirektör Helene Munkner, tillväxtdirektör Anna Conzen, landsbygdsdirektör Ulrika Lundberg, samhällsbyggnadsdirektör Helena Remnerud och miljödirektör Johanna Lindgren medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia

kn.nm@regeringskansliet.se